ואם תרצה להינשא לאחר, שְׁנֵיהֶם – שני המקדשים נוֹתְנִים לה גֵּט.
וְאִם שניהם רָצוּ, אֶחָד נוֹתֵן לה גֵּט, וְאֶחָד כּוֹתֵב – נושא אותה.
וְכֵן הָאִשָּׁה גדולה, שֶׁנָּתְנָה רְשׁוּת לְשָׁלּוּחָהּ לְקַדְּשָׁהּ – לקבל עבורה קידושין, וקידשה השליח לאדם פלוני, וְהָלְכָה וְקִדְּשָׁה אֶת עַצְמָהּ לאדם אחר. אִם הקידושין שֶׁלָּהּ קָדְמוּ לקידושי השליח שלוחה קִדּוּשֶׁיהָ, וקידושי השליח אינם חלים. וְאִם הקידושין שֶׁל שְׁלוּחָהּ קָדְמוּ לקידושיה, קִדּוּשֶׁיהָ של השליח קִדּוּשִׁין, והקידושין שלה אינם חלים. וְאִם אֵינָן יוֹדְעִין מי קידם ראשון, היא בספק למי נתקדשה, ואם תרצה להינשא לאחר, שְׁנֵיהֶם – שני המקדשים נוֹתְנִים לָהּ גֵּט. וְאִם שניהם רָצוּ, אֶחָד נוֹתֵן לָהּ גֵּט, וְאֶחָד כּוֹתֵב– נושא אותה:

גמרא

הגמרא מבארת שיש חידוש בשני המקרים המובאים במשנה: וּצְרִיכָא, שבכל אחד מהם יש חידוש. דְּאִי אִשְׁמְעִינַן גַּבֵּי דִּידְהּ – שאם המשנה היתה משמיעה לנו רק לגבי האב, היינו אומרים שדווקא אצלו חלו קידושיו אם קדמו, כי הוא מתכוין לבטל את השליחות, מִשּׁוּם דְּנַבְרָא – שאיש קִים לֵיהּ – בקי בְּיוֹחָסִין, ולכן כשקידשה ודאי מצא חתן מיוחס ורוצה שהשליחות תתבטל. אֲבָל אִיתְּתָא – אשה דְּלָא קִים לָהּ – שאינה בקיאה בְּיוֹחָסִין, אִימָּא – היינו אומרים שלֹּא נָיְחָוּ – יהיו קִדּוּשֶׁיהָ קִדּוּשִׁין, כיון שלא ביטלה את השליחות, שחששה שמא יקדשה למיוחס יותר. וְאִי אִשְׁמְעִינַן גַּבֵּי דִּידְהּ – ואם היתה המשנה משמיעה לנו רק לגבי האשה, היינו אומרים שדווקא שם חלו קידושיה אם קדמו, מִשּׁוּם דְּאִיתְּתָא דַּיְיקָא – שאשה מדייקת ביחוס וְרָק לאחר מכן מִינְכָּא – נשאת, וביטלה את השליחות. אֲבָל אִיהוּ – האב, אִימָּא – היינו אומרים שלֹּא אִיכְפַּת לֵיהּ אם בתו תינשא לאדם פחות מיוחס, והוא סומך על קידושי השליח. ולכן צְרִיכָא – הוצרכה המשנה להשמיענו את שני המקרים.

הגמרא דנה באופן שאב קידש את בתו הנערה ואף היא קידשה את עצמה, ובעת היא גדולה. ומתוך כך עוברת לענייני חזקות: אִיתְּמַר, בת שקִידְּשָׁהּ אֲבִיהָ לאדם פלוני בְּבֶרֶךְ, וּבאותו יום קִידְּשָׁה הבת את עַצְמָהּ בְּעִיר לאדם אחר, וְכשבדקוה מצאו שהָרִי הִיא בּוֹגֶרֶת, ויכולה לקדש את עצמה, ולאב אין כח לקדשה לאף אדם. ויש להסתפק האם בגרה קודם קידושי אביה, ולא היה לו כח לקדשה, או שבגרה אחר קידושיו, וקידושיו חלו, וממילא קידושיה לא חלו. רַב אָמַר, קידושיה חלו כיון שהָרִי בעת הִיא בּוֹגֶרֶת לְפָנֵינוּ, ויש חזקה דהשתא שכבר כשקידשה אביה היתה בוגרת. וּשְׁמוּאֵל אָמַר, שלא הולכים אחר חזקה דהשתא, וכיון שיש ספק מתי בגרה, חֲיִישִׁינַן – חוששים לְקִדּוּשֵׁי שְׁנֵיהֶם.

הגמרא מבררת באיזה אופן נחלקו רב ושמואל. שואלת הגמרא: אִמַּת – בת כמה היתה הבת כשאביה קידשה וגם היא קידשה את עצמה. אִילֵימָא – אם נאמר שמדובר בְּתוֹךְ שִׁשָּׁה החדשים שבין הנערות לבגרות [מי"ב שנים ויום אחד עד י"ב ומחצה], קשה, בְּהָא נַיְימָא רַב – וכי באופן כזה יאמר רב הָרֵי הִיא בּוֹגֶרֶת לְפָנֵינוּ וחלו קידושיה, הלא יש ספק שמא הַשְׁתָּא הוּא דְּבָגְרָה – בעת בגרה, ובשקידשה אביה היתה נערה. אֶלָּא צריך לומר שהקידושין היו לְאַחַר שעברו שִׁשָּׁה חדשים מהנערות. אך יקשה, בְּהָא נַיְימָא שְׁמוּאֵל – וכי באופן זה יאמר שמואל שחֲיִישִׁינַן לְקִדּוּשֵׁי שְׁנֵיהֶם, וְהָא אָמַר שְׁמוּאֵל שאֵין בֵּין נַעֲרוּת לְבַגְרוּת אֶלָּא שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בִּלְבַד, ומדוע חוששים לקידושי שניהם מספק. משיבה הגמרא: לֹא צְרִיכָא להעמיד מחלוקתם באופנים אלו, אלא באופן דְּקִדֵּישׁ בְּהַהוּא יוֹמָא דְּמִשְׁלִים שִׁשָּׁה – שאביה קידשה ביום שבו נגמרו ששה חדשים של נערות, ובאותו יום היא בחזקת שתביא סימני בגרות. ובזה נחלקו, רַב אָמַר, כיון שבעת הָרֵי הִיא בּוֹגֶרֶת לְפָנֵינוּ, יש חזקה דְּמַהְדַּרַתְּא – שכמו שעכשיו היא בּוֹגֶרֶת, בְּצַפְרָא נַמִי – גם בבוקר היתה בּוֹגֶרֶת, שהרי ביום זה יש חזקה שתביא סימני בגרות, וחלו קידושיה ולא קידושי האב, שהרי כבר בבוקר יצאה מרשותו. וּשְׁמוּאֵל אָמַר, לא הולכים אחר חזקה דהשתא, ויש ספק שמא הַשְׁתָּא הוּא דְּאֵייתֵי – עכשיו הביאה סִימָנִים, ובבוקר עדיין היתה נערה, ומספק חוששים לקידושי שניהם.

הגמרא מקשה על שמואל: וּלְשְׁמוּאֵל, מַאי שְׁנָא – מה שונה דין זה מִמְּקוָה. דְּתַנְיָא, מִקְוֶה שהיה בחזקת כשר, שֶׁנִּמְדַּד וְנִמְצָא חָסֵר מארבעים סאה, ואינו מטהר. כָּל טְהֳרוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל גַּבָּיו – תרומות וקדשים שנגעו בכלים או בבני האדם שטבלו בו לְמַפְרֵעַ, בזמן שאיננו יודעים האם היה כשר או שכבר נחסר, בֵּין אם המקוה נמצא בְּרִשׁוּת הַיָּחִיד, שספק טומאה שם טמא, וּבֵין אם הוא נמצא בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, שספק טומאה שם טהור, הטהרות טְמֵאוֹת, משום שהולכים אחר חזקה דהשתא שעכשיו המקוה חסר, ואנו תולים שכל מה שנטבל בו נטבל במקוה חסר. וקשה, מדוע שמואל אינו הולך אחר חזקה דהשתא, שכיון שעתה היא בוגרת גם בבוקר היתה בוגרת. מתרצת הגמרא: שַׁאנִי הָתָם – שונה הדין לגבי מקוה, משום דְּאִיכָּא לְמֵימַר – אפשר לומר שהטעם שהכלים טמאים הוא משום שהולכים אחר חזקה מעיקרא של הכלי או האדם הטובל, ואומרים הָעֲמַד טָמֵא עַל חֶזְקָתוֹ שהיה טמא קודם הטבילה, וְאֵימַר – ונאמר שלֹּא טָבַל כדין. דוחה הגמרא: אַדְּרַבָּה יש לומר להיפך, הָעֲמַד מִקְוֶה עַל חֶזְקָתוֹ שהיה כשר, וְאֵימַר – ונאמר שלֹּא היה חָסֵר בשעה שטבלו בו. מיישבת הגמרא: אין לומר כן משום שהָרֵי כעת המקוה חָסֵר לְפָנֶיךָ, ויש לומר שכמו שהוא חסר עכשיו כך היה חסר כשטבלו בו. שואלת הגמרא: הָכָא נַמִי – גם בסוגייתנו הָרֵי עכשיו הבת בּוֹגֶרֶת לְפָנֶיךָ, ואם כן נאמר שכך היתה גם בשעת קידושי אביה. משיבה הגמרא: בסוגייתנו יש לומר שאולי הַשְׁתָּא הוּא דְּבָגְרָה – רק עתה בגרה. אלא שמיד מקשה הגמרא: הָתָם נַמִי – גם במקוה, יש לומר הַשְׁתָּא הוּא דְּחָסֵר – שנחסר רק משעת המדידה, ואף על פי כן כל טהרות שנעשו על גביו טמאות למפרע, ומוכח שהולכים אחר חזקה דהשתא. ואם כן, גם בסוגייתנו נלך אחר חזקה דהשתא, וקידושי האב לא חלו, ומדוע שמואל מסתפק בזה.

מתרצת הגמרא: הָתָם – לגבי מקוה יש תַּרְתֵּי לְרֵיעוּתָא – שתי סיבות לערער את הטהרה, האחת, חזקה מעיקרא של הכלים שהיו טמאים, והשניה, חזקה דהשתא על המקוה שהרי חסר לפניך, ומשום כך אומרים שהכלים נטבלו במקוה חסר. אבל הָכָא – לגבי בוגרת יש רק חֲדָא לְרֵיעוּתָא – סיבה אחת לערער את קידושי האב, והיינו חזקה דהשתא שהבת בוגרת לפנינו.

הגמרא מוסיפה להקשות על שמואל: וּלְשְׁמוּאֵל, מַאי שְׁנָא – מה שונה דין זה מֵחֲבִית. דְּתַנְיָא, בענין אדם שנודג לייחד חבית שממנה הוא מפריש תרומה על שאר החביות, וְהָיָה בּוֹדֵק תמיד אֶת הַחֲבִית שייחד אם לא החמיצה, כדי שיוכל לְהַפְרִישׁ עָלֶיהָ תְּרוּמָה, וְחוֹלֵךְ – וסומך עליה בהפרשותיו, שהרי אם החמיצה אין להפריש ממנה על יין, שחומץ ויין שני מינים הם. וְאַחַר כָּךְ בדק שוב, וְנִמְצֵאת החבית חוֹמֶץ. ואין אנו יודעים מתי נעשית חומץ, ומה דינם של התרומות שנתרמו מהבדיקה הקודמת. כָּל שִׁלְשָׁה יָמִים אחר שבדק, החבית בחזקת וַדַּאי שהיא יין, ותרומתו חלה, וּמֵיכָן וְאֵילָךְ – אחר שלשה ימים, הרי זה תרומת סָפֵק, ויחזור ויתרום.

הגמרא מקשה על הברייתא, ומתוך כך מקשה על שמואל: וּרְמִינְהוּ חֲבִית אַמְקָוֶה – והקשינו מדין החבית לדין המקוה, מַאי שְׁנָא דְּהָכָא – במה שונה דין המקוה שאומרים שׁוַדַּאי נחסר מיד לאחר שנבדק, וּמַאי שְׁנָא דְּהָכָא – ובמה שונה דין החבית שאחר שלש ימים מהבדיקה היא רק סָפֵק. וְאָמַר רַב חֲנִינָא מְסוּרְיָא לתרץ קושיה זו, מַאן תָּנָא – כאיזה תנא הברייתא לגבי חֲבִית, רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא, דְּגַבֵּי מִקְוֶה נַמִי סָפֵיקָא מַשְׁוֵי – שסובר שגם הדין במקוה הוא מספק, ובאמת דינם שוה. דְּתַנְיָא לגבי מקוה, שכָּל טָהֳרוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל גַּבָּיו לְמַפְרֵעַ, בֵּין אם המקוה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וּבֵין אם הוא בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, כולן ודאי טְמֵאוֹת. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, שאין המקוה פסול למפרע בודאי אלא מספק, ולכן אם הוא בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, הטהרות שנעשו על גביו טְהוֹרוֹת, כדין ספק טומאה ברשות הרבים. ואם הוא בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, תּוֹלִין – הדבר עומד בספק. וכל זה הוא לרבי שמעון,

המשך בעמוד כב

אֲבָל לְרַבָּנָן שאמרו שאף ברשות הרבים הטהרות טמאות, גם בחבית דנים את היין כְּמֻבָּל לְמַפְרֵעַ, שכמו שעתה החבית חומץ, כך היתה כבר כשהפריש עליה. וקשה לשמואל הסובר לגבי נערה שבגרה, שחוששים לקידושי האב והבת מספק, והרי לרבנן יש לנו לדון שכמו שכעת הבת בוגרת, כך היתה כשקידשה אביה.

מתרצת הגמרא: שַׁאנִי הָתָם – שונה הדין בחבית, משום דְּאִיכָּא לְמֵימַר – יש לומר הָעֲמַד מֻבָּל עַל חֻזְקָתוֹ – את היין בחזקתו הראשונה שהיה טבל, וְאֵימַר – ותאמר שלא נִיתְקַן מטבלו, אבל לגבי נערה, אין לה חזקה מעיקרא, כי מדובר ביום שנגמרו הששה חדשים של נערות. דוחה הגמרא: אַדְרַבָּה, בחבית יש לומר הָעֲמַד יַיִן עַל חֻזְקָתוֹ הראשונה שהיה יין, וְאֵימַר – ותאמר שהיין לֹא חֲמִיץ, ולכן התרומה חלה. מיישבת הגמרא: אין להעמיד את היין על חזקתו הראשונה, שהֲרֵי חֲמִיץ לְפָנֶיךָ. שואלת הגמרא: הָבָא נַמִי – גם לגבי נערה, אין לומר חזקה מעיקרא שהיתה נערה, שהֲרֵי הֵיא בּוֹגֶרֶת לְפָנֵינוּ, ומדוע סובר שמואל שחוששים לקידושי האב. מיישבת הגמרא: יש צד לומר הַשְׁתָּא הוּא דְּבָגְרָה –שרק עכשיו בגרה, ואי אפשר לומר בודאי שהיתה בוגרת כשקידשה אביה. שואלת הגמרא: (הבא) [הָתָם] נַמִי – גם בחבית יש לומר הַשְׁתָּא הוּא דְּאַחְמְיֵץ – שרק כעת היין החמיץ, ומדוע אמרו רבנן שהוא טבל ודאי, ובסוגייתנו אמר שמואל שחוששים לקידושי האב.

מתרצת הגמרא: הָתָם –בחבית, התרומה לא חלה משום שיש שם תַּרְתֵּי לְרֵיעוּתָא – שתי סיבות לערער את התרומה, האחת, חזקה מעיקרא שהיין היה טבל, והשניה, חזקה דהשתא שהיין שבחבית עכשיו חומץ לפניך, ומשום כך אומרים שכבר בשעה שהפריש את התרומה החמיץ. אבל הָכָא – לגבי נערה שבגרה, חָדָא לְרֵיעוּתָא הוּא דְּאִיכָּא – יש רק סברא אחת לערער את קידושי האב, והיינו חזקה דהשתא שהיא כעת בוגרת לפנינו.

הגמרא תולה את מחלוקת רב ושמואל במחלוקת תנאים: נֵימָא כְּתַנָּאֵי – אולי נאמר שמחלוקת רב ושמואל תלויה במחלוקת תנאים,

שנחלקו תנאים בברייתא, לגבי אדם שכתב בשטר שנותן את כל נכסיו לאחרים, ולא כתב בשטר מה היה מצבו בשעת הנתינה, והמקבל טוען שהיה בריא, והנותן טוען שהיה שכיב מרע. ומבררת הברייתא, מִי מוֹצִיא מֵיַּד מִי את הממון. ואומרת הברייתא, אם המקבלים תפסו את הנכסים, הוּא – הנותן מוֹצִיא מִיָּדָם בְּלֹא להביא רְאָיָה שהיה שכיב מרע בשעת הנתינה. וְהֵן – המקבלים, אֵין מוֹצִיאִים מִיָּדוֹ – אינם יכולים לתפוס את הנכסים בְּלֹא להביא רְאָיָה שהיה בריא בשעת הנתינה, דִּבְרֵי רַבִּי יַעֲקֹב. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר, שאם עכשיו הנותן בָּרִיא הוּא, עָלָיו מוטל לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁהָיָה שָׁכִיב מֵרַע בשעת הנתינה, ובלי זה אינו נאמן, כי יש חזקה שכמו שעכשיו הוא בריא כך היה בריא בשעת הנתינה. וְאִם עכשיו שָׁכִיב מֵרַע הוּא, עֲלֵיהֶם – על המקבלים מוטל לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁבָּרִיא הָיָה בשעת נתינת הנכסים, ובלי זה אינם נאמנים, כי יש חזקה שכמו שעכשיו הוא שכיב מרע כך היה שכיב מרע בשעת הנתינה. ומבארת הגמרא שרב ושמואל נחלקו במחלוקת תנאים זו, נִימָא – נאמר, שׁרַב דְּאָמַר שהולכים אחר חזקה דהשתא, סובר כְּרַבִּי נָתָן שאמר שהולכים אחר חזקה דהשתא ודנים את הנותן לפי מצבו עכשיו, וּשְׁמוּאֵל דְּאָמַר שלא הולכים אחר חזקה דהשתא, סובר כְּרַבִּי יַעֲקֹב שאמר שלא הולכים אחר חזקה דהשתא ואף אם עכשיו הנותן בריא מסתפקים שמא בשעת הנתינה היה שכיב מרע.

דוחה הגמרא: אָמַר לָךְ רַב – רב יכול לומר, אָנָא דְּאָמְרִי – אני אמרתי את שיטתי אֲפִילּוּ כְּרַבִּי יַעֲקֹב, וְעַד כָּאן לֹא קָאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב שלא הולכים אחר חזקה דהשתא, אלא הָתָם – במתנה, משום דְּאִיכָּא לְמֵימַר – שיש לומר הַעֲמֵד מָמוֹן עַל חֶזְקָתוֹ כפי שהיה עד עתה, וכיון שהיה ביד הנותן לא מוציאים ממנו. אֲבָל הָכָא – לגבי קידושי הבת, מִי נִימָא – וכי נוכל לומר הַעֲמֵד גּוּף עַל חֶזְקָתוֹ הקודמת שהיתה נערה, הרי מדובר ביום שנגמרו ששת חדשי הנערות, וביום זה היא עשויה להשתנות ולהיות בוגרת, ואין לה לא חזקת נערות ולא חזקת בגרות, ולכן אף רבי יעקב יסבור שהולכים אחר חזקה דהשתא שהיא בוגרת. וּשְׁמוּאֵל אָמַר – יכול לומר, אֲנָא דְּאָמְרִי – אני אמרתי את דברי אֲפִילּוּ לְרַבִּי נָתָן, וְעַד כָּאן לֹא קָאָמַר רַבִּי נָתָן את דבריו אלא הָתָם – במתנה, משום דְּכוּלֵּי עָלְמָא בְּחֶזְקַת בְּרִיאִים קַיְימִי – הם עומדים. ולכן, מַאן דְּקָא מַפֵּיק נַפְשֵׁיהּ – מי שמוציא עצמו מֵחֲזָקָה זו שהוא בריא, הָוֵי עֲלֵיהּ לְאַיתוֹיֵי רְאָיָה – מוטל עליו להביא ראיה. לפיכך, כשהיום הנותן בריא והוא טוען שבשעת הנתינה היה שכיב מרע, הוא צריך להביא ראיה, שהרי יש חזקה שלא כדבריו. אֲבָל הָכָא – לגבי קידושי הבת שאנו מסופקים האם בבוקר היתה נערה או בוגרת, מִי קָא מַפֵּקְא נַפְשָׁהּ – וכי היא מוציאה עצמה מֵחֲזָקָה דְּקַמֵּיהּ – מהחזקה הקודמת שהיתה נערה, הרי יש נערות רבות שאינן מביאות סימני בגרות בגיל י"ב ומחצה. וכיון שאין חזקה, ולא מעמידים אותה על חזקה דהשתא, נשאר ספק האם קידושי אביה חלו או קידושיה.

הגמרא תולה את מחלוקת רב ושמואל במחלוקת תנאים אחרת: נִימָא כְּהָנֵי תַּנָּאֵי – נאמר שנחלקו רב ושמואל במחלוקת תנאים אלו. ששנינו בברייתות, קִידְּשָׁהּ אֲבִיהָ כַּדִּרְכָּהּ וְאחר כך קִידְּשָׁהּ את עַצְמָהּ בָּעִיר, וְאחר כך נמצא שֶׁהָרִי הִיא בּוֹגֶרֶת. תָּנָא חָדָא – בברייתא אחת שנינו, שקידושי אביה אינם קידושין, מפני שהולכים אחר חזקה דהשתא וכעת הֲרֵי הִיא בּוֹגֶרֶת לְפָנֵינוּ. וְתָנָיָא אִידָךְ – ובברייתא אחרת שנינו שחֲיישינן – חוששים לְקִידּוּשֵׁי שְׁנֵיהֶם. ואומרת הגמרא: מַאי לַאו – האם לא כך הוא שחַד – שברייתא אחת בָּרַב, וְחַד – וברייתא אחת כִּשְׁמוּאֵל. דוחה הגמרא: לָא, אִידֵי וְאִידֵי – שתי הברייתות הם כִּשְׁמוּאֵל, אלא שכָּאן – הברייתא הראשונה מדברת בְּמַכַּחֶשֶׁתּוֹ – כשהבת מכחישה את האב ואומרת שהביאה סימני בגרות קודם קידושיו, ושומעים לדבריה. וְכָאן – הברייתא השניה מדברת בְּאופן שֶׁאֵין מַכַּחֶשֶׁתּוֹ – שהבת לא מכחישה את האב, ובאופן זה צריכה גט מספק.

מכח תירוץ זה, הגמרא שואלת על מחלוקת רב ושמואל: וְנִימָא – נאמר מְדַּמַּתְנִיתָא לֹא פְּלִיגִי – שאם הברייתות לא נחלקו, אֲמוֹרָאֵי נַמִּי לֹא פְּלִיגִי – גם רב ושמואל לא נחלקו, ורב מדבר באופן שמכחשתו, ושמואל מדבר באופן שלא מכחשתו. משיבה הגמרא: וְתֶסְבְּרָא – וכי תוכל לסבור ולומר כך, הָא – הרי רַב יוֹסֵף בְּרֵיהּ דְּרַב מְנַשְּׁיָא מְדַוויל [ר"שם מקום], עֲבַד עוּבְדָּא כְּוָותֵיהּ דְּרַב – פסק הלכה למעשה כרב, וְאִיקְפִּיד עליו שְׁמוּאֵל, וְאָמַר, וכי לִכּוּלֵי עָלְמָא בָּיְילֵי לֵיהּ בְּקַנְקָא זוּטָא – נמדדה החכמה במידה קטנה, ולכן אינם רוצים לסמוך על דעתם להתיר ספק אשת איש, וְהָאי מִדְּרַבָּנָן – ורק חכם זה בָּיְילֵי לֵיהּ בְּקַנְקָא רַבָּה – נמדדה לו חכמה במידה רבה, שמתוך כך סומך על רוב חכמתו, ופוסק שאינה צריכה גט מקידושי האב. ומוכיחה הגמרא: וְאִי סַלְקָא דַּעְתָּךְ לֹא פְּלִיגִי – ואם תעלה על דעתך לומר שרב ושמואל לא נחלקו, אַמַּאי קָא מַקַּפֵּיד שמואל על רב יוסף, דְּיִלְמָא כִּי עָבֵד עוּבְדָּא – שמא המעשה שם היה בְּמַכַּחֶשְׁתּוֹ, והרי שמואל מודה בזה שהיא נאמנת. אלא מוכח שרב ושמואל נחלקו באופן שאינה מכחישה את האב, ובזה פסק רב מנשיא כרב, ולכן הקפיד שמואל.

הגמרא פוסקת את ההלכה במחלוקת רב ושמואל: אָמַר לֵיהּ מַר זוּטְרָא לְרַב אַשִׁי, הָכִי אָמַר אֲמֵימַר, הֵילְכְתָא בְּווָותֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל – הלכה כשמואל שקידושי האב וקידושיה חלו מספק. וְרַב אַשִׁי אָמַר, הֵילְכְתָא כְּווָותֵיהּ דְּרַב – הלכה כרב שחלו קידושי עצמה. וְלמסקנא, הֵילְכְתָא כְּווָותֵיהּ דְּרַב – הלכה כרב:

משנה

במשנה לעיל (עח:) הובאו דיני נאמנות של אב ואם על בנם, משנה זו דנה בנאמנות האדם על יחוס אשתו ובניו: מִי – כהן שֶׁיָּצָא הוּא וְאִשְׁתּוֹ לְמִדְרַשׁ הַיָּם, וּלאחר זמן בָּא הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו לכאן, וְאָמַר 'אִשָּׁה שֶׁיָּצְאַתְ עִמִּי לְמִדְרַשׁ הַיָּם הֲרֵי הִיא זוֹ, וְאֵלּוּ בָּנֶיהָ', כלומר שהיא מיוחסת שאינה פסולה ואף בניה מיוחסים, אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה על ידי עדים לֹא עַל הָאִשָּׁה שהיא מיוחסת וְלֹא עַל הַבָּנִים, משום שקודם ששנא את האשה בדקו את יחוסה, וממילא גם בניה מיוחסים. אבל אם חזר ממדינת הים רק עם בניו, ואמר 'מֵתָה אשתי וְאֵלּוּ בָּנֶיהָ שנולדו ממנה ומיוחסים הם', מֵבִיא רְאָיָה עַל הַבָּנִים שהם בניה של האשה שמתה, וְאֵינוֹ מֵבִיא רְאָיָה עַל הָאִשָּׁה, שהרי קודם ששנא אותה בדקו את יחוסה.

המשנה מביאה את הדין כששנא את האשה במדינת הים: כהן שבא ממדינת הים עם אשה ובנים, ואמר 'אִשָּׁה נָשָׂאתִי בְּמִדְרַשׁ הַיָּם, וְהָרֵי הִיא זוֹ וְאֵלּוּ בָּנֶיהָ', מֵבִיא רְאָיָה עַל הָאִשָּׁה שהיא מיוחסת, שהרי אין לנו ראיה שבדקו את יחוסה קודם שנישאה, וְאֵין צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה עַל הַבָּנִים, כיון שאם היא מיוחסת ממילא גם הם מיוחסים. ואם אמר 'נשאתי אשה במדינת הים וּמֵתָה וְאֵלּוּ החוזרים עימי הם בָּנֶיהָ', צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה עַל הָאִשָּׁה המתה שהיתה מיוחסת, שהרי איננו יודעים האם בדקו במדינת הים את יחוסה, וְכן צריך להביא ראיה עַל הַבָּנִים שהם מהאשה שמתה, ונדע שהם מיוחסים, שהרי עליה הוא מביא ראיה:

גמרא

אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא, וְכוּלָּן – בכל האופנים שלא צריך להביא ראיה על הבנים, מדובר בְּבנים הַכְּרוּכִים אַחֲרֶיהָ ונדבקים בה, ואז מוכח שהיא אמם.

הגמרא מביאה ברייתא לסייע לדברי רב הונא: תָּנוּ רַבָּנָן, כהן שבא עם אשה ובנים, ואמר 'אִשָּׁה נָשָׂאתִי בְּמִדְרַשׁ הַיָּם, הרי היא זו ואלו בניה', מֵבִיא רְאָיָה עַל הָאִשָּׁה, וְאֵין צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה עַל הַבָּנִים. וּמבארת הברייתא, שהכוונה שמֵּבִיא רְאָיָה עַל הבנים הַגְּדוֹלִים שאינם כרוכים אחריה, וְאז אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה עַל הבנים הַקְּטַנִּים שכרוכים אחריה.

ומפרשת הברייתא, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שלא צריך להביא ראיה על הבנים הקטנים, דווקא בְּאופן שהוא אומר שנשא רק אִשָּׁה אַחַת במדינת הים. אֲבָל בְּאופן שנשא במדינת הים שְׁתֵּי נָשִׁים ואחת מהן מתה, והוא אומר שהבנים הללו הם בני האשה החיה, מֵבִיא רְאָיָה עַל הָאִשָּׁה וְעַל הַבָּנִים בין עַל הַגְּדוֹלִים ובין עַל הַקְּטַנִּים, ואף שהקטנים כרוכים אחריה, אנו חוששים שמא הם בני האשה השניה, ואחר שאמם מתה, האשה השניה גידלה אותם, ולכן הם כרוכים אחריה.

הגמרא מבארת, שהחזקה שהקטנים כרוכים אחרי אמם אינה מועילה לכל הדברים: אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ,